

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่องการแปลงสินทรัพย์ที่ดินให้เป็นทุนในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม จังหวัดลำพูนได้ทำการศึกษาระบบการแปลงสินทรัพย์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมให้เป็นทุนทั้งระบบ ศึกษาถึงปัญหาอุปสรรค และความเป็นไปได้ของการแปลงสินทรัพย์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ตลอดจนผลกระทบการแปลงสินทรัพย์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมต่อเกษตรกรผู้ร่วมโครงการ โดยทำการสัมภาษณ์ประชากรและสอบถามกลุ่มตัวอย่าง คือ

- ประชากรที่เป็นเจ้าหน้าที่สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดลำพูน จำนวน 4 ราย
- ประชากรที่เป็นเจ้าหน้าที่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรจังหวัดลำพูน จำนวน 8 ราย
- กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน จังหวัดลำพูน ในอำเภอแม่ทา จำนวน 120 ราย อำเภอศีขร์ จำนวน 87 ราย และอำเภอป่าซาง จำนวน 76 ราย รวมจำนวนเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 283 ราย

ข้อมูลที่ได้สามารถนำมาประมวลผลและเรียบเรียงได้เป็นผลการศึกษา 3 ส่วน ได้แก่

- 1) ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน
- 2) กระบวนการแปลงสินทรัพย์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมให้เป็นทุน

ทั้งระบบ

- การรับทราบข่าวสารเกี่ยวกับการแปลงสินทรัพย์เป็นทุนของเกษตรกร
- ปัญหาอุปสรรคในกระบวนการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน
- ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อโครงการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน
- กระบวนการดำเนินงานภายหลังการอนุมัติเงินกู้

- 3) ผลกระทบการแปลงสินทรัพย์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมต่อเกษตรกร

ผู้ร่วมโครงการ

4.1 ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน

ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน ภูมิลำเนาของเกษตรกร อาชีพหลัก อาชีพรอง รายจ่ายของครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนพื้นที่ถือครอง กิจกรรมในพื้นที่ ส.ป.ก. และพื้นที่กรรมสิทธิ์อื่น

ตารางที่ 4.1 เพศของหัวหน้าครัวเรือน (N = 283)

เพศของหัวหน้าครัวเรือน	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	229	80.9
หญิง	54	19.1
รวม	283	100.0

ในตารางที่ 4.1 ผลการศึกษาพบว่า หัวหน้าครัวเรือนของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย โดยมีจำนวน 229 ราย คิดเป็นร้อยละ 80.9 เพศหญิง มีจำนวน 54 ราย คิดเป็นร้อยละ 19.1

ตารางที่ 4.2 อายุของหัวหน้าครัวเรือน (N = 283)

อายุของหัวหน้าครัวเรือน	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 40 ปี	46	16.3
40 – 50 ปี	89	31.4
51 – 60 ปี	74	26.1
61 ปีขึ้นไป	74	26.1
รวม	283	100.0

อายุเฉลี่ยของหัวหน้าครัวเรือน = 53.56 ปี

ในตารางที่ 4.2 ผลการศึกษาพบว่า หัวหน้าครัวเรือนของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน มีอายุเฉลี่ยคือ 53.56 ปี โดยเป็นผู้ที่มีอายุ 40 – 50 ปี จำนวน 89 ราย คิดเป็นร้อยละ 31.4 อายุ 51 – 60 ปี และอายุ 61 ปีขึ้นไป มีจำนวน 74 รายเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 26.1 และอายุต่ำกว่า 40 ปี จำนวน 46 ราย คิดเป็นร้อยละ 16.3

ตารางที่ 4.3 สถานภาพการสมรสของหัวหน้าครัวเรือน (N = 283)

สถานภาพการสมรสของหัวหน้าครัวเรือน	จำนวน	ร้อยละ
โสด	12	4.2
สมรส	245	86.6
หย่าร้าง	18	6.4
แยกกันอยู่	8	2.8
รวม	283	100.0

ในตารางที่ 4.3 ผลการศึกษาพบว่า หัวหน้าครัวเรือนของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน ส่วนใหญ่สมรสแล้ว โดยมีจำนวน 245 ราย คิดเป็นร้อยละ 86.6 มีสถานภาพที่หย่าร้าง จำนวน 18 ราย คิดเป็นร้อยละ 6.4 มีสถานภาพโสด จำนวน 12 ราย คิดเป็นร้อยละ 4.2 และแยกกันอยู่ จำนวน 8 ราย คิดเป็นร้อยละ 2.8

ตารางที่ 4.4 ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน (N = 283)

ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ได้เรียน	16	5.7
ประถมศึกษา	180	63.6
มัธยมศึกษาตอนต้น	77	27.2
มัธยมศึกษาตอนปลายขึ้นไป	10	3.5
รวม	283	100.0

ในตารางที่ 4.4 ผลการศึกษาพบว่า หัวหน้าครัวเรือนของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน ส่วนใหญ่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษา โดยมีจำนวน 180 ราย คิดเป็นร้อยละ 63.6 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 77 ราย คิดเป็นร้อยละ 27.2 ไม่ได้เรียนหนังสือ จำนวน 16 ราย คิดเป็นร้อยละ 5.7 และจบการศึกษาระดับสูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 10 ราย คิดเป็นร้อยละ 3.5

ตารางที่ 4.5 ภูมิฐานะของเกษตรกร (N = 283)

ภูมิฐานะ	จำนวน	ร้อยละ
เป็นคนในท้องถิ่น	264	93.3
ย้ายถิ่นมาจากที่อื่น	19	6.7
รวม	283	100.0

ในตารางที่ 4.5 ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน ส่วนใหญ่เป็นคนในท้องถิ่น โดยมีจำนวน 264 ราย คิดเป็นร้อยละ 93.3 สำหรับเกษตรกรที่ย้ายถิ่นมาจากที่อื่น ซึ่งปัจจุบันอาศัยอยู่ในพื้นที่นี้มาเป็นเวลาโดยเฉลี่ยคือ 12.4 ปี มีจำนวน 19 ราย คิดเป็นร้อยละ 6.7

ตารางที่ 4.6 อาชีพหลักของครัวเรือน (N = 283)

อาชีพหลักของครัวเรือน	จำนวน	ร้อยละ
ปลูกพืช	231	81.6
เลี้ยงสัตว์	36	12.7
ค้าขายผลผลิตทางการเกษตร	16	5.7
รวม	283	100.0

ในตารางที่ 4.6 ผลการศึกษาพบว่า อาชีพหลักของครัวเรือนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน ส่วนใหญ่จะปลูกพืชไร่และไม้ผล เช่น ลำไย มะม่วง กระเทียม ข้าวโพด มีจำนวน 231 ราย คิดเป็นร้อยละ 81.6 แต่ก็มีบางส่วนที่มีอาชีพหลักเป็นการเลี้ยงสัตว์ เช่น เลี้ยงสุกร ไก่ เป็ด โคเนื้อ และค้าขายผลผลิตทางการเกษตร ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นพืชผักสวนครัว คือ มีจำนวน 36 และ 16 ราย คิดเป็นร้อยละ 12.7 และ 5.7 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.7 อาชีพรองของครัวเรือน (N = 283)

อาชีพรองของครัวเรือน	จำนวน	ร้อยละ
ปลูกพืช	49	17.3
เลี้ยงสัตว์	140	49.5
ค้าขายผลผลิตทางการเกษตร	24	8.5
ไม่มีอาชีพรอง	70	24.7
รวม	283	100.0

ในตารางที่ 4.7 ผลการศึกษาพบว่า อาชีพรองของครัวเรือนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน ส่วนใหญ่จะเป็นการเลี้ยงสัตว์ เช่น เลี้ยงสุกร ไก่ เป็ด โคเนื้อ คือ มีจำนวน 140 ราย คิดเป็นร้อยละ 49.5 แต่ก็มีบางส่วนที่ไม่มีอาชีพรอง คือ มีจำนวน 70 ราย คิดเป็นร้อยละ 24.7 และบางส่วนที่ปลูกพืชผักสวนครัว ไม้ผล เช่น ผักกวางตุ้ง ผักกาดขาว หอมแดง แตงกวา ลำไย และค้าขายผลผลิตทางการเกษตร คือ มีจำนวน 49 และ 24 ราย คิดเป็นร้อยละ 17.3 และ 8.5 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.8 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (N = 283)

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	จำนวน	ร้อยละ
1 - 2 คน	22	7.8
3 - 4 คน	149	52.7
5 คน ขึ้นไป	112	39.5
รวม	283	100.0

จำนวนสมาชิกโดยเฉลี่ย 4 คน / ครัวเรือน

ในตารางที่ 4.8 ผลการศึกษาพบว่า จำนวนสมาชิกในครัวเรือนของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน ส่วนใหญ่มีสมาชิกในครัวเรือนประมาณ 3 - 4 คน โดยมีจำนวน 149 ราย คิดเป็นร้อยละ 52.7 สมาชิกในครัวเรือน 5 คน ขึ้นไป มีจำนวน 112 ราย คิดเป็นร้อยละ 39.5 และสมาชิกในครัวเรือนประมาณ 1 - 2 คน มีจำนวน 22 ราย คิดเป็นร้อยละ 7.8 โดยในจำนวนนี้ มีสมาชิกที่อายุน้อยกว่า 15 ปี ประมาณ 1 - 2 คนต่อครัวเรือน สมาชิกที่

อายุระหว่าง 15 – 60 ปี มีประมาณ 3 คนต่อครัวเรือน และสมาชิกที่อายุมากกว่า 60 ปี มีประมาณ 1 – 2 คนต่อครัวเรือน และในครัวเรือนของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการแปลงสินทรัพย์เป็นทุนส่วนใหญ่สมาชิกจะช่วยทำงานในอาชีพหลักของครัวเรือน ประมาณ 2 - 3 คน และช่วยทำงานในอาชีพรองของครัวเรือน ประมาณ 1 - 2 คน อย่างไรก็ตามในแต่ละครัวเรือนมีสมาชิกบางส่วนที่ทำงานนอกภาคการเกษตรประมาณ 1 – 2 คน ซึ่งสมาชิกที่ทำงานนอกภาคการเกษตรดังกล่าวมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนประมาณ 8,072 บาท

ตารางที่ 4.9 รายจ่ายของครัวเรือน (N = 283)

รายจ่ายของครัวเรือน	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 5,000 บาท	114	40.3
5,001 - 7,500 บาท	93	32.9
7,501 - 10,000 บาท	47	16.6
10,000 บาทขึ้นไป	29	10.2
รวม	283	100.0

รายจ่ายของครัวเรือนต่อเดือนโดยเฉลี่ย = 6,878.7 บาท

ในตารางที่ 4.9 ผลการศึกษาพบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ที่มีรายจ่ายไม่เกิน 5,000 บาท มีจำนวน 114 ราย คิดเป็นร้อยละ 40.3 และครัวเรือนที่มีรายจ่ายระหว่าง 5,001 - 7,500 บาท มีจำนวน 93 ราย คิดเป็นร้อยละ 32.9 ครัวเรือนที่มีรายจ่ายระหว่าง 7,501 - 10,000 บาท มีจำนวน 47 ราย คิดเป็นร้อยละ 16.6 และครัวเรือนที่มีรายจ่ายมากกว่า 10,000 บาท มีจำนวน 29 ราย คิดเป็นร้อยละ 10.2 อย่างไรก็ตามรายจ่ายของครัวเรือนต่อเดือนโดยเฉลี่ย คือ 6,878.7 บาท ซึ่งเป็นค่าเบ็ดเตล็ดอื่นๆ เช่น ค่าใช้จ่ายภายในครัวเรือน โดยเฉลี่ยประมาณ 2,465.5 บาท ค่าอาหารโดยเฉลี่ย ประมาณ 2,013.8 บาท เป็นค่าชำระหนี้สิน โดยเฉลี่ยประมาณ 1,590.9 บาท ค่าเล่าเรียนบุตร โดยเฉลี่ยประมาณ 1,575.7 บาท และค่าวัสดุทางการเกษตรหรือการลงทุนทางการเกษตรโดยเฉลี่ย ประมาณ 1,534.7 บาท

ตารางที่ 4.10 จำนวนพื้นที่ถือครอง

พื้นที่ถือครอง	จำนวนโดยเฉลี่ย	
	ไร่	งาน
พื้นที่ ส.ป.ก.	5	3
พื้นที่กรรมสิทธิ์อื่น ๆ	3	3

ในตารางที่ 4.10 ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน มีการถือครองพื้นที่ ส.ป.ก. โดยเฉลี่ยประมาณ 5 ไร่ 3 งาน และมีการถือครองในพื้นที่กรรมสิทธิ์อื่น ๆ โดยเฉลี่ยประมาณ 3 ไร่ 3 งาน

ตารางที่ 4.11 กิจกรรมในพื้นที่ ส.ป.ก.

กิจกรรมในพื้นที่ ส.ป.ก.	จำนวน	ร้อยละ
ปลูกไม้ผล (N = 283)	159	56.2
ปลูกพืชไร่/ผัก (N = 283)	107	37.8
เลี้ยงสัตว์ (N = 283)	131	46.3
ปลูกสวนป่า (N = 283)	30	10.6
ทำการเกษตรแบบผสมผสาน (N = 283)	10	3.5
อื่น ๆ (N = 283)	13	4.6

ในตารางที่ 4.11 ผลการศึกษาพบว่า ภายหลังจากเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการแปลงสินทรัพย์เป็นทุนได้รับเงินแล้ว ส่วนใหญ่ได้ปลูกไม้ผลในพื้นที่ ส.ป.ก. เพิ่มเติม เช่น ลำไย มะม่วง โดยมีจำนวน 159 ราย คิดเป็นร้อยละ 56.2 บางส่วนก็เลี้ยงสัตว์ จำนวน 131 ราย คิดเป็นร้อยละ 46.3 บางส่วนก็ปลูกพืชผัก เช่น ผักกาด ผักกวางตุ้ง ผักกาดขาว หอมแดง แดงกวา พริก ข้าวโพดหวาน มีจำนวน 107 ราย คิดเป็นร้อยละ 37.8 ปลูกสวนป่า เช่น ไม้สัก และทำการเกษตรแบบผสมผสาน จำนวน 30 และ 10 ราย คิดเป็นร้อยละ 10.6 และ 3.5 ตามลำดับ นอกจากนี้ก็ยังทำกิจกรรมอื่น ๆ เช่น ทำระบบน้ำในสวน เจาะน้ำบาดาล ติดตั้งแท็งก์น้ำ วางท่อ ฯลฯ มีจำนวน 13 ราย คิดเป็นร้อยละ 4.6

ตารางที่ 4.12 กิจกรรมในพื้นที่กรรมสิทธิ์อื่น

กิจกรรมในพื้นที่กรรมสิทธิ์อื่น	จำนวน	ร้อยละ
ปลูกไม้ผล (N = 283)	57	20.1
ปลูกพืชไร่/ผัก (N = 283)	50	17.7
เลี้ยงสัตว์ (N = 283)	89	31.4
ปลูกสวนป่า (N = 283)	44	15.5
ทำการเกษตรแบบผสมผสาน (N = 283)	23	8.1
อื่น ๆ (N = 283)	2	0.7

ในตารางที่ 4.12 ผลการศึกษาพบว่า ภายหลังจากเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการแปลงสินทรัพย์เป็นทุนได้รับเงินแล้ว ส่วนใหญ่ได้เลี้ยงสัตว์ในพื้นที่กรรมสิทธิ์อื่นเพิ่มเติม โดยมีจำนวน 89 ราย คิดเป็นร้อยละ 31.4 บางส่วนก็ปลูกไม้ผลเช่น ลำไย มะม่วง ลิ้นจี่ จำนวน 57 ราย คิดเป็นร้อยละ 20.1 บางส่วนก็ปลูกพืชผัก เช่น ผักกาด หอมแดง กระเทียม มีจำนวน 50 ราย คิดเป็นร้อยละ 17.7 ปลูกสวนป่า เช่น ไม้ยางพารา ไม้ยูคาลิปตัส ไม้สัก และทำการเกษตรแบบผสมผสาน จำนวน 44 และ 23 ราย คิดเป็นร้อยละ 15.5 และ 8.1 ตามลำดับ นอกจากนี้ ก็ยังทำกิจกรรมอื่น ๆ จำนวน 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 0.7

4.2 กระบวนการแปลงสินทรัพย์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมให้เป็นทุนทั้งระบบ

การศึกษานี้มีขอบเขตที่จะศึกษาเฉพาะการแปลงสินทรัพย์เป็นทุนแก่เกษตรกรผู้ถือครองเอกสารสิทธิที่ออกโดยสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) เท่านั้น ซึ่งในกระบวนการแปลงสินทรัพย์ให้เป็นทุน มีเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องอยู่ 2 ส่วน คือ เจ้าหน้าที่สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดลำพูนและเจ้าหน้าที่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรจังหวัดลำพูน โดยในกระบวนการแปลงสินทรัพย์ให้เป็นทุน มีขั้นตอนอยู่ 5 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1: ผู้กู้เตรียมเอกสารสิทธิ (ส.ป.ก. 4-01) และหลักฐานการสมัครเข้าร่วมโครงการยื่นต่อสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดลำพูน

ขั้นตอนที่ 2: สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดลำพูนตรวจสอบคุณสมบัติของเกษตรกรและส่งรายชื่อผู้มีสิทธิเข้าร่วมโครงการไปยังธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

ขั้นตอนที่ 3: ผู้ได้รับอนุญาตให้เข้าร่วมโครงการจัดเตรียมหลักฐานและโครงการหรือแผนการผลิตไปเสนอต่อธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรเพื่อขอกู้

ขั้นตอนที่ 4: ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ตรวจสอบหลักฐานและโครงการหรือแผนการผลิตพร้อมทั้งพิจารณาอนุมัติเงินกู้

ขั้นตอนที่ 5: สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดลำพูนและธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ตรวจสอบหลักฐานการใช้เงินและการชำระหนี้ของผู้กู้ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้

ผลการศึกษาในกระบวนการแปลงสินทรัพย์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมให้เป็นทุนทั้งระบบ ได้ศึกษาถึงการรับทราบข่าวสารเกี่ยวกับการแปลงสินทรัพย์เป็นทุนของเกษตรกร ปัญหาอุปสรรคในกระบวนการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อโครงการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน และกระบวนการดำเนินงานภายหลังการอนุมัติเงินกู้ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

4.2.1 การรับทราบข่าวสารเกี่ยวกับการแปลงสินทรัพย์เป็นทุนของเกษตรกร

ตารางที่ 4.13 แหล่งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน

แหล่งข้อมูลข่าวสาร	จำนวน	ร้อยละ
วิทยุ (N = 283)	68	24.0
โทรทัศน์ (N = 283)	120	42.4
เจ้าหน้าที่ของรัฐ (N = 283)	227	80.2
เพื่อนบ้าน (N = 283)	77	27.2
ผู้นำหมู่บ้าน (N = 283)	190	67.1
อื่นๆ (N = 283)	9	3.2

ในตารางที่ 4.13 ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน ส่วนใหญ่ได้ทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการแปลงสินทรัพย์เป็นทุนจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ (เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. และ ธ.ก.ส.) โดยมีจำนวน 227 ราย คิดเป็นร้อยละ 80.2 ทราบจากผู้นำหมู่บ้าน จำนวน 190 ราย คิดเป็นร้อยละ 67.1 ทราบจากโทรทัศน์ จำนวน 120 ราย คิดเป็นร้อยละ 42.4 ทราบจากเพื่อนบ้าน จำนวน 77 ราย คิดเป็นร้อยละ 27.2 และทราบจากวิทยุ จำนวน 68 ราย คิดเป็นร้อยละ 24.0

ตารางที่ 4.14 ความเข้าใจในความหมายของการแปลงสินทรัพย์เป็นทุนสำหรับพื้นที่ ส.ป.ก.

(N = 283)

ความเข้าใจในความหมาย	จำนวน	ร้อยละ
การนำที่ดิน ส.ป.ก. ไปจำหน่ายกับสถาบันการเงิน	7	2.5
การนำที่ดิน ส.ป.ก. และสินทรัพย์ในที่ดินไปจำหน่ายกับสถาบันการเงิน	32	11.3
การให้โอกาสเกษตรกรที่มีที่ดิน ส.ป.ก. เข้าถึงแหล่งเงินทุนหรือสถาบันการเงิน เพื่อนำมาพัฒนาอาชีพให้มั่นคง โดยใช้เอกสาร ส.ป.ก. 4-01 เป็นหลักค้ำประกัน	211	74.6
ไม่ทราบความหมาย	33	11.7
รวม	283	100.0

ในตารางที่ 4.14 ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน ส่วนใหญ่ได้ทราบความหมายที่ถูกต้องของการแปลงสินทรัพย์เป็นทุนสำหรับพื้นที่ ส.ป.ก. คือเป็นการให้โอกาสเกษตรกรที่มีที่ดิน ส.ป.ก. เข้าถึงแหล่งเงินทุนหรือสถาบันการเงินเพื่อนำมาพัฒนาอาชีพให้มั่นคง โดยใช้เอกสาร ส.ป.ก. 4-01 เป็นหลักค้ำประกัน มีจำนวน 211 ราย คิดเป็นร้อยละ 74.6 ส่วนเกษตรกรที่ไม่ทราบความหมาย มีจำนวน 33 ราย คิดเป็นร้อยละ 11.7 และที่เข้าใจความหมายผิดว่าการแปลงสินทรัพย์เป็นทุนสำหรับพื้นที่ ส.ป.ก. คือ การนำที่ดิน ส.ป.ก. ไปจำหน่ายกับสถาบันการเงิน และการนำที่ดิน ส.ป.ก. พร้อมสินทรัพย์ในที่ดินไปจำหน่ายกับสถาบันการเงิน มีจำนวน 32 และ 7 ราย คิดเป็นร้อยละ 11.3 และ 2.5 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.15 เหตุผลของการเข้าร่วมโครงการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน

เหตุผล	จำนวน	ร้อยละ
เพื่อต้องการเงินทุนสำหรับประกอบอาชีพเสริมเป็นการเพิ่มรายได้ (N = 283)	167	59.0
เพื่อต้องการเงินทุนในการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร (N = 283)	174	61.5
ต้องการเงินทุนไป ใช้นี้ ซักรถยนต์ ซักรถจักรยานยนต์ ซื่อเครื่องใช้ภายในครัวเรือน (N = 283)	22	7.8
อื่นๆ (N = 283)	24	8.5

ในตารางที่ 4.15 ผลการศึกษาพบว่า เหตุผลเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน ส่วนใหญ่ต้องการเงินทุนในการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร โดยมีจำนวน 174 ราย คิดเป็นร้อยละ 61.5 ต้องการเงินทุนสำหรับประกอบอาชีพเสริมเป็นการเพิ่มรายได้ มีจำนวน 167 ราย คิดเป็นร้อยละ 59.0 และเหตุผลอื่นๆ เช่น เข้าร่วมโครงการไว้ก่อนเพื่อไม่ให้เสียสิทธิ์ มีจำนวน 24 ราย คิดเป็นร้อยละ 8.5 และต้องการเงินทุนไป ใช้นี้ ซักรถยนต์ ซักรถจักรยานยนต์ ซื่อเครื่องใช้ภายในครัวเรือน มีจำนวน 22 ราย คิดเป็นร้อยละ 7.8

ตารางที่ 4.16 ความคาดหวังจากโครงการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน

ความคาดหวัง	จำนวน	ร้อยละ
ชำระหนี้ได้หมด (N = 283)	170	60.1
ขยายกิจการ (N = 283)	179	63.3
เริ่มต้นกิจการใหม่ (N = 283)	6	2.1
รักษาสิทธิของตนเอง (N = 283)	23	8.1

ในตารางที่ 4.16 ผลการศึกษาพบว่า ความคาดหวังของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน ส่วนใหญ่คาดหวังว่าจะนำเงินไปขยายกิจการ โดยมีจำนวน 179 ราย คิดเป็นร้อยละ 63.3 เกษตรกรที่คาดหวังว่าจะนำเงินไปชำระหนี้ มีจำนวน 170 ราย คิดเป็นร้อยละ 60.1 และเกษตรกรที่คาดหวังว่าจะนำเงินไปเริ่มต้นกิจการใหม่ มีจำนวน 6 ราย คิดเป็นร้อยละ 2.1

4.2.2 ปัญหาอุปสรรคในกระบวนการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน

กระบวนการแปลงสินทรัพย์เป็นทุนมี 5 ขั้นตอน ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในตอนต้น ได้แก่
 ขั้นตอนที่ 1: ผู้กู้เตรียมเอกสารสิทธิ (ส.ป.ก. 4-01) และหลักฐานการสมัครเข้าร่วม
 โครงการยื่นต่อสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดลำพูน

ขั้นตอนที่ 2: สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดลำพูนตรวจสอบคุณสมบัติของ
 เกษตรกรและส่งรายชื่อผู้มีสิทธิเข้าร่วมโครงการไปยังธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การ
 เกษตร

ขั้นตอนที่ 3: ผู้ได้รับอนุญาตให้เข้าร่วมโครงการจัดเตรียมหลักฐานและโครงการหรือ
 แผนการผลิตไปเสนอต่อธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรเพื่อขอกู้

ขั้นตอนที่ 4: ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ตรวจสอบหลักฐานและ
 โครงการหรือแผนการผลิตพร้อมทั้งพิจารณาอนุมัติเงินกู้

ขั้นตอนที่ 5: สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดลำพูนและธนาคารเพื่อการเกษตร
 และสหกรณ์การเกษตร ตรวจสอบหลักฐานการใช้เงินและการชำระหนี้ของผู้กู้ให้เป็นไปตามที่
 กำหนดไว้

ซึ่งในที่นี้ ขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ความรับผิดชอบของสำนักงานการปฏิรูปที่ดิน
 จังหวัดลำพูน จะเป็นขั้นตอนที่ 1 - 2 ขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ความ รับผิดชอบของธนาคาร
 เพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จะเป็นขั้นตอนที่ 3 - 4 และขั้นตอนที่ 5 จะเป็นหน้าที่
 ความรับผิดชอบร่วมกันทั้งของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดลำพูน และธนาคารเพื่อการเกษตร
 และสหกรณ์การเกษตร โดยเป็นไปตามบันทึกข้อตกลงในดำเนินงานระหว่างสำนักงานการปฏิรูป
 ที่ดินเพื่อเกษตรกรร่วมกับธนาคารเพื่อการเกษตรและ สหกรณ์การเกษตร (ดังภาคผนวก ก) โดย
 ในแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดของปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในกระบวนการแปลงสินทรัพย์
 เป็นทุน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1

ผู้กู้เตรียมเอกสารสิทธิ (ส.ป.ก. 4-01) และหลักฐานการสมัครเข้าร่วมโครงการยื่นต่อสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดลำพูน

ตารางที่ 4.17 ปัญหาและอุปสรรคในการสมัครเข้าร่วมโครงการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน

ปัญหาและอุปสรรค	จำนวน	ร้อยละ
เอกสารสิทธิ (N = 283)	202	71.4
หลักฐานการสมัครเข้าร่วมโครงการ (N = 283)	202	71.4
เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. (N = 283)	194	68.6

ในตารางที่ 4.17 ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาและอุปสรรคในขั้นตอนที่ 1 ซึ่งเป็นปัญหาและอุปสรรคในการสมัครเข้าร่วมโครงการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน หรือเป็นขั้นตอนที่ผู้กู้ต้องเตรียมเอกสารสิทธิและหลักฐานการสมัครเข้าร่วมโครงการ เพื่อยื่นต่อสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดลำพูน ซึ่งเจ้าหน้าที่สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดลำพูนกล่าวว่าทุกขั้นตอนของการเตรียมหลักฐานในเบื้องต้นของผู้กู้ ไม่พบปัญหาใดๆ ที่สำคัญ กล่าวคือ การเตรียมหลักฐานของผู้กู้ในขั้นตอนแรกจะเป็นเพียงแค่การแสดงเอกสารสิทธิในที่ดิน สำนวนทะเบียนบ้าน บัตรประชาชนของผู้กู้และคู่สมรส ผู้กู้ต้องเตรียมเอกสารสิทธิและหลักฐานการสมัครเข้าร่วมโครงการที่ถูกต้องและครบถ้วน จะมีผู้กู้เพียงบางส่วนที่มีเอกสารสิทธิและหลักฐานการสมัครเข้าร่วมโครงการไม่สมบูรณ์ เช่น เอกสารสิทธิในที่ดินติดจำนอง บัตรประชาชนหมดอายุ ไม่มีบัตรประชาชนของคู่สมรส เป็นต้น แต่ทั้งนี้เป็นเพราะว่าเกษตรกรที่ร่วมโครงการไม่ทราบว่าจะต้องเตรียมหลักฐานอะไรมาบ้าง ทำให้เอกสารที่จำเป็นต้องใช้ในการสมัครเข้าร่วมโครงการไม่ครบถ้วน อย่างไรก็ตามจากการสอบถามปัญหาเกี่ยวกับเอกสารสิทธิและปัญหาหลักฐานการสมัครเข้าร่วมโครงการของเกษตรกร ปัญหาที่พบมากที่สุด มีจำนวน 202 ราย คิดเป็นร้อยละ 71.4 เท่ากัน โดยส่วนใหญ่จะพบว่าเกษตรกรได้นำเอาเอกสารสิทธิ ส.ป.ก.4-01 ไปจำนองกับบุคคลอื่น หรือนำไปค้ำประกันเงินกู้ บางรายก็ทำเอกสารสิทธิ ส.ป.ก.4-01 สูญหาย ในการตรวจสอบเอกสารสิทธินี้ เกษตรกรที่มีเอกสารสิทธิมายื่น ก็จะต้องผ่านการตรวจสอบจากศูนย์ข้อมูลของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมในส่วนกลางอีกครั้งหนึ่ง จึงจะเชื่อได้ว่าเป็นเอกสารสิทธิที่ถูกต้อง ส่วนปัญหาเกี่ยวกับหลักฐานการสมัครเข้าร่วมโครงการของเกษตรกร จะพบว่าหลักฐานที่สำคัญที่ต้องใช้ในการสมัครเข้าร่วมโครงการ เช่น สำนวนทะเบียนบ้าน บัตรประชาชนทั้งของตัวเองเกษตรกรและคู่สมรส

จะสูญหาย หมดอายุ ปัญหารองลงมาเป็นปัญหาเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่สำนักงานการปฏิรูปที่ดิน จังหวัดลำพูน มีจำนวน 194 ราย คิดเป็นร้อยละ 68.6 ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาเกี่ยวกับจำนวนของเจ้าหน้าที่ที่ไม่เพียงพอทำให้เกษตรกรต้องคอยนาน แต่อย่างไรก็ตามเจ้าหน้าที่สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดลำพูนก็ให้คำแนะนำและอำนวยความสะดวกแก่เกษตรกรเป็นอย่างดี

ขั้นตอนที่ 2

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดลำพูนตรวจสอบคุณสมบัติของเกษตรกรและส่งรายชื่อผู้มีสิทธิเข้าร่วมโครงการไปยังธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

ตารางที่ 4.18 ปัญหาและอุปสรรคในการตรวจสอบบัญชีรายชื่อเกษตรกรและเอกสารข้อมูลเกษตรกรกับศูนย์ข้อมูลกลางของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

ปัญหาและอุปสรรค	จำนวน	ร้อยละ
เกณฑ์ที่ใช้ในการตรวจสอบคุณสมบัติ (N = 283)	200	70.7
เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. (N = 283)	193	68.2

ในตารางที่ 4.18 ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาและอุปสรรคในขั้นตอนที่ 2 เป็นปัญหาและอุปสรรคในการตรวจสอบบัญชีรายชื่อเกษตรกรและเอกสารข้อมูลเกษตรกรกับศูนย์ข้อมูลกลางของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม หรือเป็นขั้นตอนที่สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดลำพูนต้องตรวจสอบคุณสมบัติของเกษตรกรและส่งรายชื่อผู้มีสิทธิเข้าร่วมโครงการไปยังธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ซึ่งที่เจ้าหน้าที่สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดลำพูนกล่าวว่า จะใช้เกณฑ์การตรวจสอบคุณสมบัติของการเข้าทำประโยชน์ของเกษตรกร และใช้ตรวจสอบการรับรองคุณสมบัติของผู้ปกครองท้องที่ประกอบ ซึ่งส่วนใหญ่ก็จะมีปัญหาใดๆ เนื่องจากการตรวจสอบคุณสมบัติผู้กู้เงินจะทำต่อเนื่องจากขั้นตอนการเตรียมหลักฐาน คือ ผู้ที่จะได้รับการตรวจสอบคุณสมบัติ จะต้องมีการเตรียมเอกสารสิทธิและหลักฐานการสมัครเข้าร่วมโครงการที่ถูกต้องและครบถ้วนสมบูรณ์ทั้งหมด อย่างไรก็ตามปัญหาที่พบมากที่สุดเป็นปัญหาเกี่ยวกับเกณฑ์ที่ใช้ในการตรวจสอบคุณสมบัติของเกษตรกร ซึ่งมีจำนวน 200 ราย คิดเป็นร้อยละ 70.7 ซึ่งส่วนใหญ่จะพบว่าเกษตรกรมีหลักฐานถือครองเอกสารสิทธิไม่ครบ และเกษตรกรไม่ได้ทำกินใน

ที่ดิน ส.ป.ก.4-01 โดยบางรายก็ให้ผู้อื่นเช่าทำกิน รองลงมาเป็นปัญหาเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดลำพูน มีจำนวน 193 ราย คิดเป็นร้อยละ 68.2 ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดลำพูน มีจำนวนไม่เพียงพอที่จะให้บริการประกอบกับทำงานล่าช้า และยิ่งไปกว่านั้น เจ้าหน้าที่บางส่วนยังไม่มีความเข้าใจในรายละเอียดของโครงการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน จึงไม่สามารถอธิบายให้เกษตรกรที่มาสมัครเข้าร่วมโครงการเข้าใจได้อย่างชัดเจน

ขั้นตอนที่ 3

ผู้ได้รับอนุญาตให้เข้าร่วมโครงการจัดเตรียมหลักฐานและโครงการหรือแผนการผลิตไปเสนอต่อธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรเพื่อขอกู้

ตารางที่ 4.19 ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำโครงการหรือแผนการผลิตของเกษตรกรเพื่อเสนอสถาบันการเงิน

ปัญหาและอุปสรรค	จำนวน	ร้อยละ
โครงการหรือแผนการผลิต (N = 283)	220	77.7
เจ้าหน้าที่ ธ.ก.ส. (N = 283)	218	77.0

ในตารางที่ 4.19 ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาและอุปสรรคในขั้นตอนที่ 3 เป็นขั้นตอนที่ผู้ได้รับอนุญาตให้เข้าร่วมโครงการจัดเตรียมหลักฐานและโครงการหรือแผนการผลิตไปเสนอต่อธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรเพื่อขอกู้ ซึ่งในการพิจารณาอนุมัติเงินกู้ เจ้าหน้าที่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จะต้องตรวจสอบหลักฐานในเบื้องต้นที่เจ้าหน้าที่สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดลำพูน ตรวจสอบมาแล้วอีกครั้งหนึ่งและจะมีเอกสารที่เพิ่มเติมจากขั้นตอนแรกคือเกษตรกรต้องเขียนโครงการหรือแผนการผลิตของตนเองเสนอขอกู้ต่อเจ้าหน้าที่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรด้วย ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญที่พบในขั้นตอนของการจัดเตรียมหลักฐานเพื่อขออนุมัติเงินกู้คือ เกษตรกรที่ร่วมโครงการไม่ทราบว่าต้องเตรียมโครงการหรือแผนการผลิตมาด้วย ทำให้เอกสารที่จำเป็นต้องใช้ไม่ครบถ้วน หรือในบางกรณีเกษตรกรที่ครอบครองที่ดิน ส.ป.ก. มานานแต่ยังไม่ได้รับเอกสารแสดงสิทธิ์ นอกจากนี้การเขียนโครงการหรือแผนการผลิตนั้นเกษตรกรบางส่วนไม่ได้มีการวางแผนการผลิตไว้ล่วงหน้า เพียงแต่เห็นว่ามีโครงการที่จะขอกู้เงินได้ จึงมาดำเนินการขอกู้เงิน ดังนั้น โครงการที่ขอกู้จึงไม่มีรายละเอียดที่ชัดเจน

อย่าไรก็ตามปัญหาเกี่ยวกับโครงการหรือแผนการผลิต และปัญหาเกี่ยวกับตัวเจ้าหน้าที่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรเป็นปัญหาที่พบมากที่สุดคือ มีจำนวน 220 และ 218 ราย คิดเป็นร้อยละ 77.7 และ 77.0 ตามลำดับ ซึ่งส่วนใหญ่จะพบว่าเกษตรกรที่สมัครเข้าร่วมโครงการเขียนหนังสือไม่เป็นหรือว่าได้รับการศึกษามาน้อย จึงไม่สามารถเขียนโครงการหรือแผนการผลิตเสนอต่อสถาบันการเงิน ซึ่งในที่นี่คือธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรได้ ส่วนปัญหาเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรก็จะพบว่าเป็นปัญหาเหมือนกับขั้นตอนที่ผ่านมา คือ จำนวนเจ้าหน้าที่ที่ไม่เพียงพอต่อการให้บริการ

ขั้นตอนที่ 4

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ตรวจสอบหลักฐานและโครงการหรือแผนการผลิตพร้อมทั้งพิจารณาอนุมัติเงินกู้

ตารางที่ 4.20 ปัญหาและอุปสรรคในการยื่นคำขอกู้เงินพร้อมแผนการผลิตของเกษตรกร

ปัญหาและอุปสรรค	จำนวน	ร้อยละ
วงเงินกู้ที่ขออนุมัติ (N = 283)	226	79.9
เกณฑ์ที่ใช้พิจารณาโครงการหรือแผนการผลิต (N = 283)	214	75.6
เจ้าหน้าที่ ธ.ก.ส. (N = 283)	201	71.0

ในตารางที่ 4.20 ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาและอุปสรรคในขั้นตอนที่ 4 ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรตรวจสอบหลักฐานและโครงการหรือแผนการผลิตพร้อมทั้งพิจารณาอนุมัติเงินกู้ ปัญหาที่พบในการพิจารณาอนุมัติเงินกู้ก็คือ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการต้องการจำนวนเงินกู้มากกว่ากับหลักทรัพย์ ประกอบกับที่เกษตรกรมีหนี้สินเดิมมีจำนวนมากพอสมควร ซึ่งทำให้การอนุมัติเงินกู้ทำได้ยาก และการเขียนโครงการหรือแผนการผลิตส่วนมากมีความเป็นไปได้น้อยที่โครงการจะประสบความสำเร็จ โดยปัญหาเกี่ยวกับวงเงินกู้ที่ขออนุมัติเป็นปัญหาที่พบมากที่สุด ซึ่งมีจำนวน 226 ราย คิดเป็นร้อยละ 79.9 ซึ่งส่วนใหญ่จะพบว่าวงเงินกู้ที่เกษตรกรได้รับนั้นไม่เพียงพอต่อความต้องการ ปัญหารองลงมาเป็นปัญหาเกี่ยวกับเกณฑ์ที่ใช้พิจารณาโครงการหรือแผนการผลิต และปัญหาเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ธนาคารเพื่อการ

เกษตรและสหกรณ์การเกษตร มีจำนวน 214 และ 201 ราย คิดเป็นร้อยละ 75.6 และ 71.0 ตามลำดับ ซึ่งปัญหาเกี่ยวกับเกณฑ์ที่ใช้พิจารณาโครงการหรือแผนการผลิต ส่วนใหญ่จะเป็นการเสนอโครงการหรือแผนการผลิตของเกษตรกรที่ไม่ถูกต้องและไม่มีความเหมาะสม ส่วนปัญหาเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จะพบว่าเป็นปัญหาในการทำงานที่ล่าช้า ไม่มีความคล่องตัว

ขั้นตอนที่ 5:

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดลำพูนและธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ตรวจสอบหลักฐานการใช้จ่ายเงินและการชำระหนี้ของผู้กู้ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้

ตารางที่ 4.21 ปัญหาและอุปสรรคในการตรวจสอบเอกสารหลักฐานการใช้จ่ายเงินและการชำระหนี้ของผู้กู้

ปัญหาและอุปสรรค	จำนวน	ร้อยละ
ลักษณะ / วิธีการตรวจสอบการใช้จ่ายเงิน (N = 283)	197	69.6
การชำระหนี้ของผู้กู้ (N = 283)	209	73.9
เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. (N = 283)	197	69.6
เจ้าหน้าที่ ธ.ก.ส. (N = 283)	187	66.1

ในตารางที่ 4.21 ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาและอุปสรรคในขั้นตอนที่ 5 เป็นขั้นตอนที่สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดลำพูนและธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ต้องตรวจสอบหลักฐานการใช้จ่ายเงินและการชำระหนี้ของผู้กู้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งในการตรวจสอบจะทำโดยเจ้าหน้าที่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรดำเนินการประชุมชี้แจงแก่ผู้กู้ ออกสุ่มตรวจการผลิตและการใช้จ่ายเงินกู้ของเกษตรกรผู้กู้อย่างต่อเนื่อง แต่จำนวนเงินชำระคืนก็ยังไม่เป็นไปตามสัญญาที่ระบุ เพราะผู้กู้บางคนยังไม่ให้ความสำคัญในการชำระคืนเงินกู้ อย่างไรก็ตามปัญหาเกี่ยวกับการชำระหนี้ของผู้กู้เป็นปัญหาที่พบมากที่สุด ซึ่งมีจำนวน 209 ราย คิดเป็นร้อยละ 73.9 ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาเกี่ยวกับการชำระเงินคืน โดยเกษตรกรบางรายเคยเป็นลูกค้าของ ธ.ก.ส. ที่มีประวัติการชำระเงินที่ไม่ตรงเวลา รองลงมาเป็นปัญหาเกี่ยวกับลักษณะหรือวิธีการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินและปัญหาเกี่ยวกับตัวเจ้าหน้าที่สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดลำพูน จำนวน 197 ราย คิดเป็นร้อยละ 69.6 เท่ากัน ซึ่งจะพบว่าการใช้จ่ายเงิน

กู้ของเกษตรกรไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ขอกู้ เช่น เกษตรกรบางรายนำเงินกู้อไปชำระหนี้ ชื่อรถยนต์ ชื่อรถจักรยานยนต์ ชื่อเครื่องใช้ภายในครัวเรือน เป็นต้น และปัญหาเกี่ยวกับตัวเจ้าหน้าที่สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดลำพูน จะพบว่ามีการให้คำแนะนำหรือเสนอวิธีการแก้ไขปัญหาก็ไม่ชัดเจน ส่วนปัญหาเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรพบน้อยที่สุดคือ จำนวน 187 ราย คิดเป็นร้อยละ 66.1 ซึ่งเป็นปัญหาจำนวนเจ้าหน้าที่ที่มีไม่เพียงพอ

แต่สิ่งที่เกษตรกรเห็นว่าเป็นปัญหามากที่สุดในกระบวนการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน คือ วงเงินกู้ที่กำหนดให้มีจำนวนน้อยเกินไป ซึ่งไม่เพียงพอต่อการใช้ประโยชน์และเกษตรกรไม่ทราบระยะเวลาที่จะต้องรอเพื่อรับเงินกู้ ทำให้การวางแผนงานต่างๆ ล่าช้า สำหรับข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาคือ หากภาครัฐต้องการที่จะช่วยเหลือเกษตรกรอย่างแท้จริง ก็ควรจะให้วงเงินที่สามารถกู้ได้ตามความต้องการของผู้กู้

นอกจากนี้ยังพบปัญหาอื่นๆ อาทิเช่น เจ้าหน้าที่สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดลำพูน กล่าวเพิ่มเติมว่า การประชาสัมพันธ์โครงการแปลงสินทรัพย์เป็นทุนยังไม่กระจายทั่วถึงคือ เกษตรกรไม่เข้าใจในวัตถุประสงค์และรายละเอียดของโครงการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน หรือเกษตรกรบางรายมีหนี้สินนอกระบบอื่นอยู่แล้ว ทำให้เอกสารสิทธิ ส.ป.ก.4-01 ติดจำนองกับเจ้าหนี้คนอื่น จึงไม่สามารถนำที่ดินมาเข้าร่วมโครงการได้ และในกรณีที่เกษตรกรได้รับเอกสารสิทธิแล้วไม่ดำเนินการติดต่อกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรในทันที ทำให้การดำเนินเรื่องการขอกู้ยืมมีความล่าช้า นอกจากนี้ การประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดลำพูนและธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรยังขาดความต่อเนื่อง และไม่มี ความเข้าใจกันอย่างแท้จริง

4.2.3 ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อโครงการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน

ตารางที่ 4.22 ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อโครงการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน (N = 283)

ความพึงพอใจ	จำนวน	ร้อยละ
มากที่สุด	30	10.6
มาก	124	43.8
ปานกลาง	119	42.1
น้อย	7	2.5
น้อยที่สุด	3	1.1
รวม	283	100.0

ในตารางที่ 4.22 เกษตรกรส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อโครงการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน โดยเกษตรกรที่มีความพึงพอใจมาก มีจำนวน 124 ราย คิดเป็นร้อยละ 43.8 และเกษตรกรที่มีความพึงพอใจมากที่สุด มีจำนวน 30 ราย คิดเป็นร้อยละ 10.6 นอกจากนี้มีเกษตรกรที่มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง จำนวน 119 ราย คิดเป็นร้อยละ 42.1 ส่วนเกษตรกรที่มีความพึงพอใจน้อย จำนวน 7 ราย คิดเป็นร้อยละ 2.5 และเกษตรกรที่มีความพึงพอใจน้อยที่สุด มีจำนวน 3 ราย คิดเป็นร้อยละ 1.1 เท่านั้น

4.2.4 กระบวนการดำเนินงานของเกษตรกรภายหลังการอนุมัติเงินกู้

ตารางที่ 4.23 การได้รับเงินกู้ตามจำนวนที่ขอกู้ (N = 283)

การได้รับเงินกู้ตามจำนวนที่ขอกู้	จำนวน	ร้อยละ
ได้รับ	171	60.4
ไม่ได้รับ	48	17.0
อยู่ระหว่างรอการอนุมัติ	64	22.6
รวม	283	100.0

ในตารางที่ 4.23 เกษตรกรที่ได้รับเงินกู้ตามจำนวนที่ขอกู้ มีจำนวน 171 ราย คิดเป็นร้อยละ 60.4 จำนวนเงินที่เสนอขอกู้โดยเฉลี่ยประมาณ 300,000 บาท และเกษตรกรที่ไม่ได้รับเงินตามจำนวนที่เสนอขอกู้ มีจำนวน 48 ราย คิดเป็นร้อยละ 17.0 โดยจำนวนเงินที่ได้รับอนุมัติต่อรายเฉลี่ยแล้วเท่ากับ 144,965 บาท (ข้อมูลวันที่ 15 สิงหาคม 2548) ส่วนเกษตรกรอยู่ระหว่างรอการอนุมัติ มีจำนวน 64 ราย คิดเป็นร้อยละ 22.6

ตารางที่ 4.24 การดำเนินการในขณะที่จำนวนเงินที่ได้รับน้อยกว่าที่เสนอขอกู้ (N = 208)

ระดับการดำเนินการ	จำนวน	ร้อยละ
ดี	54	26.0
ปานกลาง	152	73.1
ไม่สามารถดำเนินการได้	2	1.0
รวม	208	100.0

ไม่ตอบ 75 คน

ในตารางที่ 4.24 กรณีจำนวนเงินที่ได้รับซึ่งน้อยกว่าที่เสนอขอกู้ ทำให้เกษตรกรส่วนใหญ่นำเงินไปดำเนินโครงการเพิ่มแผนการผลิตได้ระดับปานกลาง มีจำนวน 152 ราย คิดเป็นร้อยละ 73.1 และเกษตรกรที่สามารถนำเงินไปดำเนินโครงการเพิ่มแผนการผลิตได้ในระดับดีนั้น มีจำนวน 54 ราย คิดเป็นร้อยละ 26.0 แต่เกษตรกรที่ไม่สามารถนำเงินไปดำเนินโครงการเพิ่มแผนการผลิตได้ มีจำนวน 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 1.0 เท่านั้น

ตารางที่ 4.25 ลักษณะการใช้เงินกู้ของเกษตรกร (N = 208)

ลักษณะการใช้เงินกู้ของเกษตรกร	จำนวน	ร้อยละ
ใช้เงินกู้จำนวนทั้งหมดตามที่เขียนไว้ในโครงการ / แผนการผลิต	179	83.3
แบ่งเงินกู้ไปใช้อย่างอื่น นอกเหนือจากที่เขียนไว้ในโครงการ / แผนการผลิต	36	16.7
รวม	208	100.0

ไม่ตอบ 75 คน

ในตารางที่ 4.25 ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่สามารถใช้จ่ายเงินกู้ทั้งหมดตามที่เขียนไว้ในโครงการหรือแผนการผลิตที่ตั้งใจไว้ โดยมีจำนวน 179 ราย คิดเป็นร้อยละ 83.3 แต่มีเกษตรกรบางส่วน คือ จำนวน 36 ราย คิดเป็นร้อยละ 16.7 ที่แบ่งเงินกู้ไปใช้อย่างอื่น นอกเหนือจากที่เขียนไว้ในโครงการหรือแผนการผลิต คือ นำไปชำระหนี้แหล่งอื่น จะเห็นได้ว่า ไม่มีเกษตรกรรายใดที่นำเงินทั้งหมดไปใช้อย่างอื่น โดยไม่เป็นไปตามที่เขียนไว้ในโครงการหรือแผนการผลิตที่วางไว้

ตารางที่ 4.26 การชำระเงินกู้ของเกษตรกร (N = 218)

ลักษณะการใช้จ่ายเงินกู้ของเกษตรกร	จำนวน	ร้อยละ
สามารถชำระเงินกู้ได้ตามกำหนด / แผนที่วางไว้	188	86.2
สามารถชำระเงินกู้ได้บางส่วน	30	13.8
รวม	218	100.0

ไม่ตอบ 65 คน

ในตารางที่ 4.26 ผลการศึกษาพบว่า ในการชำระเงินกู้ของเกษตรกรนั้น เกษตรกรสามารถชำระเงินกู้ได้ตามกำหนดหรือแผนที่วางไว้ จำนวน 188 ราย คิดเป็นร้อยละ 86.2 และเกษตรกรที่สามารถชำระเงินกู้ได้บางส่วน มีจำนวน 30 ราย คิดเป็นร้อยละ 13.8

อย่างไรก็ตาม เจ้าหน้าที่สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดลำพูนกล่าวว่ภายหลังการพิจารณาอนุมัติเงินกู้ พบว่ามีปัญหาที่เกิดขึ้น คือ เกษตรกรได้รับเงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรในจำนวนไม่มากเท่าที่ควร ซึ่งเกิดจากเจ้าหน้าที่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรได้ประเมินที่ดินในราคาต่ำรวมถึงเงื่อนไขที่เข้มงวดในการอนุมัติเงินกู้ นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดลำพูนยังให้ความเห็นว่า ควรจะมีระบบตรวจสอบที่มีมาตรฐานสูงกว่านี้ โดยเฉพาะในเรื่องการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินของเกษตรกรว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ และควรให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดสรรเงินกู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการทำเกษตรในสัดส่วนที่เหมาะสม หรือไปสานต่อโครงการเกี่ยวกับการเกษตรต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จ

4.3 ผลกระทบการแปลงสินทรัพย์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมต่อเกษตรกรผู้ร่วมโครงการ

ตารางที่ 4.27 ผลกระทบจากโครงการแปลงสินทรัพย์เป็นทุนเพื่อเกษตรกรรม (N = 283)

ผลกระทบจากโครงการแปลง สินทรัพย์เป็นทุนเพื่อเกษตรกรรม	ระดับของผลกระทบ					ค่าเฉลี่ย (S.D.)
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
1. ความสามารถในการพัฒนาอาชีพ ที่ทำอยู่ให้ดีขึ้น	39 (16.7)	87 (37.2)	103 (44.0)	5 (2.1)	-	3.68 (0.77)
2. รายได้จากอาชีพเกษตรกรรมดีขึ้น	36 (15.4)	73 (31.2)	120 (51.3)	5 (2.1)	-	3.60 (0.77)
3. คุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของ ครัวเรือนดีขึ้น / มั่นคงขึ้น	22 (9.4)	97 (41.5)	112 (47.9)	3 (1.3)	-	3.59 (0.68)
4. การปลดปล่อยภาระหนี้สินได้จาก รายได้ที่เพิ่มขึ้น	6 (2.6)	130 (55.6)	92 (39.3)	6 (2.6)	-	3.58 (0.58)
5. ความรู้สึกมั่นคง มั่นใจในอาชีพเกษตร กรรม	17 (6.0)	130 (45.9)	82 (29.0)	5 (1.8)	-	3.68 (0.64)
6. ความรู้สึกห่วงแหนสิทธิในการครอบ ครองที่ดินตามเอกสารสิทธิ ส.ป.ก. 4-01	65 (23.0)	132 (46.6)	35 (12.4)	1 (0.4)	1 (0.4)	4.11 (0.69)

ค่าเฉลี่ยรวม = 3.71 S.D. = 0.48

ไม่ตอบ 49 ราย

ในตารางที่ 4.27 ผลการศึกษาพบว่า โครงการแปลงสินทรัพย์เป็นทุนเพื่อเกษตรกรรม มีผลกระทบต่อเกษตรกรในระดับมาก ค่าเฉลี่ยรวม = 3.71 ซึ่งผลกระทบดังกล่าวเป็นผลกระทบในทางบวก โดยโครงการแปลงสินทรัพย์เป็นทุนเพื่อเกษตรกรรม มีผลกระทบต่อความรู้สึกของเกษตรกรในการห่วงแหนสิทธิครอบครองที่ดินตามเอกสารสิทธิ ส.ป.ก. 4-01 มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.11) มีผลกระทบต่อความรู้สึกมั่นคง มั่นใจในอาชีพเกษตรกรรม และสามารถพัฒนาอาชีพที่ทำ

อยู่ให้ดีขึ้น (ค่าเฉลี่ย = 3.68) นอกจากนี้ โครงการดังกล่าวยังทำให้เกษตรกรมีรายได้จากอาชีพเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น (ค่าเฉลี่ย = 3.60) ครัวเรือนมีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีและมีความมั่นคงมากขึ้น และทำให้เกษตรกรสามารถปลดภาระหนี้สินได้บ้าง เนื่องจากมีรายได้ที่เพิ่มขึ้น (ค่าเฉลี่ย = 3.59 และ 3.58 ตามลำดับ)

นอกจากที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว จากการตอบแบบสอบถามของเกษตรกรยังพบว่าเกษตรกรก็มีความพอใจที่ได้กู้เงินจากแหล่งเงินกู้ของรัฐ เพราะมีอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำกว่าเงินกู้ในระบบ และเกษตรกรส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าโครงการแปลงสินทรัพย์เป็นทุนช่วยให้เกษตรกรเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้มากยิ่งขึ้น สามารถใช้ที่ดิน ส.ป.ก. ซึ่งแต่เดิมไม่สามารถใช้เป็นหลักทรัพย์ค้ำประกันเงินกู้ให้มาใช้ค้ำประกันเงินกู้ได้ ทำให้เกษตรกรมีเงินทุนหมุนเวียนเพิ่มมากขึ้นเพื่อใช้พัฒนาการเกษตรของตนเอง ซึ่งจะส่งผลให้ประสิทธิภาพการผลิตเพิ่มมากขึ้น ทั้งในแง่ของปริมาณและคุณภาพผลผลิต ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ความเป็นอยู่ของเกษตรกรดีขึ้นและยังรวมไปถึงเกิดการสร้างงานให้แก่ชุมชนเพื่อรองรับการขยายการผลิตที่เพิ่มขึ้น

อย่างไรก็ตาม เกษตรกรให้ความเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการได้รับผลกระทบจากการเข้าร่วมโครงการแปลงสินทรัพย์เป็นทุนว่าเงินกู้ที่ได้รับยังน้อยกว่าความต้องการและการประเมินราคาที่ดินยังต่ำกว่าความเป็นจริง ทำให้เกิดผลกระทบต่อโครงการที่ตนได้วางแผนไว้ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

ส่วนข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอื่นเกี่ยวกับโครงการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน เกษตรกรส่วนใหญ่เห็นว่าทางรัฐบาลหรือ ธ.ก.ส. ควรจะอนุญาตให้นำเงินส่วนนี้ไปประกอบอาชีพด้านอื่น ๆ นอกจากการทำเกษตรได้ เช่น การทำธุรกิจค้าขายหรือการนำเงินดังกล่าวไปส่งเสริมการผลิตของผลิตภัณฑ์ของโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) เป็นต้น เพราะกิจกรรมบางอย่างก็เป็นการเกื้อหนุนการทำเกษตรกรรม และการจำกัดวัตถุประสงค์การใช้เงินกู้เป็นการจำกัดโอกาสของเกษตรกร